

1989 ville komme til at stå i EF-spørgsmålets tegn, slog ikke til, og hans forventninger til partiet Høyre kan meget vel blive gjort til skamme af den politiske nødvendighed i den kommende borgerlige koalitionsregering med Senterpartiet og Kristeligt Folkeparti, som aftegner sig i skrivende stund (2. okt.).

Bredrup Knudsens bidrag omfatter blandt andet en nyttig empirisk gennemgang af den nye Europa-debat i Norge, der dog næsten udelukkende holder sig på Stortings-niveau. Mere interessant er dog hans forsøg på at betragte norsk Europa-politik under en historisk-kulturel synsvinkel. Med udgangspunkt i Østeruds analyse af norsk nationalisme forfægtes det synspunkt, at nationalismen har været den drivende kraft bag modstanden mod EF-medlemskab og i det hele taget norsk udenrigspolitik i efterkrigstiden, et forhold, der efter Bredrup Knudsens opfattelse først og fremmest hænger sammen med Norges status som en ny og perifer nation; den kan således ses som et udslag af manglende national »modenhed«. Bredrup Knudsen afviser ikke, at også næringspolitiske interesser spillede en rolle for udfaldet af folkeafstemningen i 1972; derimod afviser han den fortolkning, som har været populær på den norske venstrefløj, nemlig at det var det ressourcetsvage folk, der rejste sig og besejrede den normalt ressourcestærke elite. Dette er en tese, som især Gleditsch og Hellevik har forfægtet med udgangspunkt i Galtung's center-periferi teori og med anvendelse af hans social positions-index. Bredrup Knudsen vender sig mod denne tolkning af Galtung, blandt andet ved lidt spidst at påpege, at man i så fald måtte tildele EF-modstanderne de egenskaber, som denne udstyrer sine periferi-personer med, dvs. manglende udenrigspolitisk viden og interesse, rigid, moralistisk tænkemåde og forsinket reception af nye ideer i forhold til eliten. Bredrup Knudsen mener givetvis, at EF-modstanden har en meget stor rem af denne hud, men han foretrækker at fastholde sin hovedhypotese, at det var nationale holdninger, og ikke social periferi, der i 1972 gjorde udfaldet. Hans argumentation er dog ikke ganske klar, fordi han knytter sin nationalisme-teori til Norges periferi-status i forhold til Europa, og fordi han kæder sine forventninger om en afsvækkelse af norsk nationalisme sammen med forventningen om øget »modenhed« i den norske befolkning. Hans forsøg på at sætte politisk-kulturelle variabler i centrum af analysen på norsk udenrigspolitik er interessant, men forholdet mellem disse og socio-økonomiske, demografiske og andre politiske variabler bliver ikke ganske afklaret.

Nikolaj Petersen
Institut for Statskundskab

John D. Lees, Richard A. Maidment and Michael Tappin, *American Politics Today*, 1987, Revised Edition, Manchester: Manchester University Press, 1988, 184 s., £ 4,95.

Det forekommer meg at så længe rettfærdighet er til, bør anmeldelser av lærebøker ta særlig hensyn til forfatteren(e)s hensikt: *Hvem* boken er skrevet for, og med

1989 ville komme til at stå i EF-spørgsmålets tegn, slog ikke til, og hans forventninger til partiet Høyre kan meget vel blive gjort til skamme af den politiske nødvendighed i den kommende borgerlige koalitionsregering med Senterpartiet og Kristeligt Folkeparti, som aftegner sig i skrivende stund (2. okt.).

Bredrup Knudsens bidrag omfatter blandt andet en nyttig empirisk gennemgang af den nye Europa-debat i Norge, der dog næsten udelukkende holder sig på Stortings-niveau. Mere interessant er dog hans forsøg på at betragte norsk Europa-politik under en historisk-kulturel synsvinkel. Med udgangspunkt i Østeruds analyse af norsk nationalisme forfægtes det synspunkt, at nationalismen har været den drivende kraft bag modstanden mod EF-medlemskab og i det hele taget norsk udenrigspolitik i efterkrigstiden, et forhold, der efter Bredrup Knudsens opfattelse først og fremmest hænger sammen med Norges status som en ny og perifer nation; den kan således ses som et udslag af manglende national »modenhed«. Bredrup Knudsen afviser ikke, at også næringspolitiske interesser spillede en rolle for udfaldet af folkeafstemningen i 1972; derimod afviser han den fortolkning, som har været populær på den norske venstrefløj, nemlig at det var det ressourcetsvage folk, der rejste sig og besejrede den normalt ressourcestærke elite. Dette er en tese, som især Gleditsch og Hellevik har forfægtet med udgangspunkt i Galtung's center-periferi teori og med anvendelse af hans social positions-index. Bredrup Knudsen vender sig mod denne tolkning af Galtung, blandt andet ved lidt spidst at påpege, at man i så fald måtte tildele EF-modstanderne de egenskaber, som denne udstyrer sine periferi-personer med, dvs. manglende udenrigspolitisk viden og interesse, rigid, moralistisk tænkemåde og forsinket reception af nye ideer i forhold til eliten. Bredrup Knudsen mener givetvis, at EF-modstanden har en meget stor rem af denne hud, men han foretrækker at fastholde sin hovedhypotese, at det var nationale holdninger, og ikke social periferi, der i 1972 gjorde udfaldet. Hans argumentation er dog ikke ganske klar, fordi han knytter sin nationalisme-teori til Norges periferi-status i forhold til Europa, og fordi han kæder sine forventninger om en afsvækkelse af norsk nationalisme sammen med forventningen om øget »modenhed« i den norske befolkning. Hans forsøg på at sætte politisk-kulturelle variabler i centrum af analysen på norsk udenrigspolitik er interessant, men forholdet mellem disse og socio-økonomiske, demografiske og andre politiske variabler bliver ikke ganske afklaret.

Nikolaj Petersen
Institut for Statskundskab

John D. Lees, Richard A. Maidment and Michael Tappin, *American Politics Today*, 1987, Revised Edition, Manchester: Manchester University Press, 1988, 184 s., £ 4,95.

Det forekommer meg at så længe rettfærdighet er til, bør anmeldelser av lærebøker ta særlig hensyn til forfatteren(e)s hensikt: *Hvem* boken er skrevet for, og med

henblikk på *hvad*. Derfor vil jeg begynne med å gjengi overveielene Lees, Maidment og Tappin har gjort seg om den saken - fremlagt allerede i den første setningen i deres *American Politics Today*: Verket skal være en introduksjon til amerikansk politikk for ikke-amerikanske studenter - »at any educational level«. Denne bemerkningen om utdannelsesnivå kan virke noe urealistisk, men må formodes å henvise til forskjellige trinn innenfor rammene av et universitetsstudium. Enn videre fremgår det av hensiktserklæringen at boken ingenlunde gir seg ut for å være annet enn en ganske elementær innføring i det amerikanske politiske system - en veiledning til bruk i kombinasjon med undervisning og/eller utforskning av bibliotekets USA-seksjon.

American Politics Today bærer også så sannelig preg av en samling lett redigerte forelesningsnotater. Således er kapitlene til dels meget skjematisk og stikkordaktige. Men ikke desto mindre har det lykkes forfatterne levere et produkt som, selv om det leses uavhengig av supplerende undervisning eller selv-studier, gir rikkelig utbytte for en beskjeden anstrengelse. En leser uten systematiske forkunnskaper på området vil ikke bare bli introdusert til systemets viktigste bestanddeler og relasjonene mellom dem, men vil også bli ført de første skritt i retning av å til egne seg en forståelse av systemets kvalitative egenskaper.

Ellers er boken sydd over den samme lest forfattere av lærebøker om det amerikanske politiske system typisk anvender (selv om rekkefølge og disposisjon iøvrig kan variere): Politisk tradisjon/kultur, hver av de formelle politiske institusjoner og sentrale politiske organer og samspillet mellom dem, føderalismen, og lovgivningsprosessen i Washington. Lees et al. har dog kommet med en velkommen tilføyelse til dette velkjente - og langt fra uhensiktsmessige - skjema, med et kapittel om »City Government and Politics«.

Det overordnede teoretiske perspektiv fremstillingen(e) implisitt lar seg informere av retter fokuset på fordelingen og anvendelsen av politisk innflydelse og makt. Billedet som risses opp i lys av dette perspektivet er av et system som langt fra er overbevisende pluralistisk i begrepets gjengse forstand, men som er desentralisert og fragmentert til en sådan grad at selv (politiske) eliter på høyeste plan vanskelig kan gjøre seg realistiske forhåpninger om å kunne gjennomføre noe egentlig *prosjekt* når tingene ellers går sin normale gang. Og det er, mener jeg, ikke noe dårlig bilde av den amerikanske politiske virkelighet. Riktignok kan det anføres at i dette historiske øyeblikk passer billedet også på andre politiske systemer - inklusivt det jeg selv er quasi-medlem av. Men mens parlamentariske systemer i prinsippet legger opp til periodevis samling av den politiske makt, er det amerikanske politiske system skrudd sammen på en måte som legger opp til det motsatte. Noe ganske annet er at også det amerikanske politiske system er følsomt overfor historisk konstituerte imperativer. Det er på ingen måte et statisk arrangement - forfatningens sentrale plassering og høyesterettens unikke autoritet til tross. Forfatterne har i det hele tatt bestrebet seg på å tilføre fremstillingen en historisk dimensjon så leseren får en bevissthet om at systemet som det fremstår i dag i all sin mangfoldighet og kompleksitet er resultatet av en historisk prosess.

Men hermed ikke sagt at *American Politics Today* kan slippe for kritiske bemerkninger. Det fremgår av innholdsfortegnelsen at boken egentlig er et kom-

pendium av individuelt forfattede kapitler. Kvaliteten mellom disse svinger meget. De to første - om Forfatningen og Den amerikanske politiske tradisjon - dreier seg ganske ensidig om idealer og politisk doktrine. De konkrete politiske begivenhetene USA vokste ut av er, derimot, tildelt så lite oppmerksomhet at man kan mistenke forfatteren for å ha latt seg blende en smule av amerikanernes kjæreste myte, nemlig at landets tilblivelse er historiens eksempel nr. to på en ubesmitet unnfangelse. Dog må jeg straks føye til at de etterfølgende kapitler trekker frem mere vulgære sider ved den amerikanske virkelighet i før- og nutid således at boken i sin helhet fremstår som rimelig balansert med hensyn til optikken den anlegger på tingene.

Den ujevne kvaliteten manifesterer seg også ved at kapitlene beveger seg på forskjellige intellektuelle nivåer. Og her er det nok en gang de første som gir anledning til forundring og irritasjon. Uttalelser som denne hører iallefall ingen steder hjemme i en bok rettet mot et universitetspublikum - selv når det dårlig nok har overstått rus-introduksjonen: »When the members of the [constitutional] convention met, they realised that the task of creating a constitution was going to be difficult« (p. 4).

Ellers er det svakeste kapittel nettopp det som skulle gi særlig anledning til å knytte trådene sammen og få boken til å gå opp i en høyere enhet. I »The Governmental Process in Washington« gjøres forsvars- og miljøpolitikk til gjenstand for særlig oppmerksomhet, visstnok med henblikk på å anskueliggjøre betingelsene de øverst ansvarlige for landets styre og stell arbeider under. Men her er det meget lite å hente utover en konstatering av at det militære-industrielle kompleks ikke har forsvunnet etter Eisenhower i sin tid oppdaget det og at selv en forholdsvis sterk president som Reagan vanskelig kan gjennomføre planer både folkeopinion og kongress bedømmer som skumle.

Alt i alt finner jeg imidlertid grunn til å heise flagget for de tre britiske kolleger som har lagt navn til *American Politics Today* i anerkjennelse av at de har levert stort sett hva reklamen for boken (i form av de sedvanlige utdragene fra presseanmeldelser) lover: »... up to date, balanced and as easy to assimilate as the complexities of the American political system allow«.

Øystein Gaasholt
Institut for Statskundskab

Lennart Lundquist, *Byråkratisk etik*, Lund: Studentlitteratur, 1988, 277 s.

I fortiden spillede etiske problemstillinger en stor rolle i studiet af den offentlige forvaltning. Klassikere som Max Weber var i høj grad optaget af normerne for embedsmænds adfærd. Det skete ikke kun for at forstå den, men i høj grad også for at sætte standarder for, hvordan embedsmænd burde opføre sig i retsstaten og i et demokratisk samfund. Tilsvarende problemstillinger gennemsyrrer den offentlige rets beskæftigelse med den offentlige forvaltning og dens embedsmænd.